

T

**W
Y
Z
W**

STUDIOWANIE

+ czyli JAK ZDOBYĆ INDEKS W EUROPIE

**N
I
E**

C Z Ę Ś Ć P I E R W S Z A

- 3 WSTĘP
- 4 – 8 REKRUTACJA
- 9 – 11 JĘZYKI
- 12 – 15 STYPENDIA
- 16 – 17 PRACA
- 18 – 19 KOSZTY ŻYCIA
- 20 – 23 STAŻE
- 24 – 26 POBYT
- 28 – 29 PO DYPLOMIE

C Z Ę Ś Ć D R U G A

- 30 Wprowadzenie
- 31 Legenda
- 32 – 36 Wielka Brytania
- 38 – 39 Irlandia
- 40 – 44 Niemcy
- 46 – 47 Francja
- 48 – 49 Włochy
- 50 – 51 Hiszpania
- 52 – 55 Skandynawia
- 56 – 57 Austria
- 58 – 60 Beneluks
- 62 – 63 Sąsiedzi

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Opieka nad projektem: Wawrzyniec Pater
Koordynatorka: Marzena Białasek
Teksty, redakcja i korekta: Iwona Kotakowska
Redakcja merytoryczna: Katarzyna Chudolińska,
 Marzena Białasek
Projekt: Artur Wąsowski
Druk: ZAPOL Grupa Reklamowa
 ISBN 978-83-600-5825-1

Wydawca:

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Eurodesk Polska
 Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
 ul. Mokotowska 43
 00-551 Warszawa
 tel. (22) 622 66 70, faks (22) 622 80 81
 e-mail: eurodesk@eurodesk.pl

Studia w Rzymie, w Paryżu czy w Madrycie? Dlaczego nie? Możesz tam studiować na takich samych zasadach jak Włosi, Francuzi i Hiszpanie. Wystarczy świadectwo maturalne, znajomość języka i załatwienie paru formalności. Myślisz: "Łatwo powiedzieć.

A egzaminy, pobyt, utrzymanie?" Nie będzie tak źle. **W UE studiuje coraz więcej Polaków.** Chcesz pójść w ich ślady? Sięgnij po najnowszą edycję naszego poradnika "Studiowanie to wyzwanie".

W jego pierwszej części przeczytasz o problemach, jakie możesz napotkać, planując studia w Europie. Wyjaśniamy zasady rekrutacji i formalności pobytowe, podpowiadamy, jak zdobyć środki na naukę i utrzymanie, informujemy, gdzie podszkolić język i znaleźć informacje o studiach podyplomowych.

O tym, co zamieściliśmy w części drugiej, czytaj na stronach 30 – 31.

Koordynator Eurodesk Polska
 WAWRZYNIEC PATER

JAK ZOSTAĆ STUDENTEM

zasady rekrutacji

Najważniejsze, to odpowiednio wcześniej zacząć przygotowania. O wyborze kraju i kierunku studiów pomyśl przynajmniej rok przed planowanym wyjazdem. Procedury rekrutacyjne trwają dość długo, aplikację trzeba więc składać na 8 miesięcy, a nawet rok, przed rozpoczęciem nauki. O tym, czy zostaniesz przyjęty, czy nie, zwykle decydują wyniki polskiej matury.

W całej Europie funkcjonuje trójstopniowy system edukacji odpowiadający polskimi studiom: licencjackim (lub inżynierskim), magisterskim i podyplomowym. Większość kursów uniwersyteckich to studia trzyletnie, po których uzyskasz tytuł Bachelor. Jest on teoretycznie odpowiednikiem naszego licencjata lub inżyniera, w praktyce jednak bardziej odpowiada tytułowi magistra.

Rekrutacja na studia pierwszego stopnia może odbywać się na trzy sposoby

1. Centralnie i jest przeprowadzana przez takie instytucje, jak: Universities and Colleges Admissions Service (UCAS) w Wielkiej Brytanii, Zentralstelle für die Vergabe von Studienplätzen i Stowarzyszenie Uni-Assist (w Niemczech), Ministerstwo Edukacji w Grecji, Central Applications Office w Irlandii, VHS National Agency for Services to Universities and University Colleges w Szwecji.
2. Bezpośrednio na uczelni; tak jest np. we Francji, w Hiszpanii, we Włoszech i krajach skandynawskich. Szczegółowe informacje znajdziesz w biurach współpracy zagranicznej na poszczególnych uczelniach.
3. Przez wyspecjalizowane agencje, które za opłatą przeprowadzają za kandydatów całą procedurę aplikacyjną np. EduFrance we Francji: www.edufrance.fr

Liczy się matura Każda uczelnia określa, jaką średnią (i z jakich przedmiotów) musisz osiągnąć na maturze, żeby zostać przyjętym na wybrany kierunek. Świadectwo maturalne jest zatem twoim podstawowym dokumentem i powinno być przetłumaczone na angielski lub język kraju, w którym zamierzasz studiować. Oprócz matury liczy się też znajomość języka obcego, którą musisz udokumentować. Będzie ci więc potrzebne potwierdzenie, np. certyfikat językowy, świadectwo kursu językowego, wyciąg z indeksu z oceną z lektoratu, itp. Podczas procedury rekrutacyjnej bierze się też pod uwagę twoje dodatkowe osiągnięcia i kwalifikacje. Ważne jest np., czy masz na swoim koncie jakieś staże, praktyki, wolontariat. Liczą się również referencje nauczyciela lub pracodawcy. Większość uczelni wymaga złożenia CV wraz z listem motywacyjnym. A niektóre, zobowiązują cię do złożenia zaświadczenia o tym, że zostaniesz przyjęty na studia w Polsce.

Egzamin TAK czy NIE Może się zdarzyć, że uczelnia, którą wybrałeś zaprosi cię na rozmowę kwalifikacyjną. Egzaminy lub testy predyspozycji zazwyczaj trzeba zdawać na kierunkach artystycznych, sportowych, medycynie i farmacji. Natomiast na wydziałach najbardziej obleganych (prawo, psychologia, architektura) obowiązuje konkurs świadectw. Bywa, że uczelnie ograniczają

Co to jest ECTS

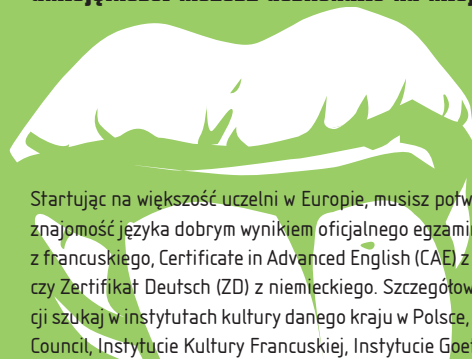
Na większości uczelni działa Europejski System Transferu Punktów Kredytowych ECTS. **To międzynarodowy system oceniania.** Jego zasady są bardzo proste. **W ciągu roku studiowania na każdym z przedmiotów masz do zdobycia po 60 punktów kredytowych. (30 punktów zarezerwowano dla semestru, a 20 punktów dla trymestru).** Zebranie ustalonej liczby punktów za konkretne przedmioty oznacza zaliczenie kolejnych etapów studiów. **Oceniane są egzaminy pisemne i ustne, aktywność na zajęciach oraz wspólne projekty.** Punktowane są również praktyki zawodowe **oraz przedmioty wybierane przez studenta.** Zaletą ECTS jest nie tylko przejrzystość oceniania, ale również fakt, że w dowolnym momencie łatwo określić, na jakim etapie nauki się znajdujesz. **Oznacza to, że w każdej chwili możesz np. przenieść się z jednej uczelni na drugą** (też działającą w tym systemie) **bez konieczności dodatkowych egzaminów. Więcej na:**

www.socrates.org.pl/socrates2/index1.php?dzial=4&node=14&doc=1000020

liczbę miejsc na konkretnych kierunkach. Na zakończenie jeszcze jedna praktyczna uwaga. Zanim zaczniesz wysyłać swoje aplikacje, sprawdź, na ile uczelni wolno ci składać „papiery”. Niektóre kraje określają limit. Obowiązuje on np. w Wielkiej Brytanii (maksymalnie 6 uczelni). Ale już w Niemczech możliwości są nieograniczone.

Via internet Większość formalności związanych z rekrutacją **możesz załatwić nie ruszając się z Polski**. Wszystkie informacje oraz formularze aplikacyjne znajdują się na internetowych stronach uczelni lub instytucji odpowiedzialnych za rekrutację. **Oryginały dokumentów** możesz dostarczyć już po rozpoczęciu roku akademickiego.

Spokojnie, by dostać się na zagraniczne studia, nie musisz być językowym prymusem. Wystarczą solidne podstawy. W wielu krajach swoje umiejętności możesz doskonalić na miejscu.

**W mowie
i w piśmie
o znajomości
języka**

Startując na większość uczelni w Europie, musisz potwierdzić swoją znajomość języka dobrym wynikiem oficjalnego egzaminu, np.: DALF z francuskiego, Certificate in Advanced English (CAE) z angielskiego czy Zertifikat Deutsch (ZD) z niemieckiego. Szczegółowych informacji szukaj w instytucjach kultury danego kraju w Polsce, np. w British Council, Instytucie Kultury Francuskiej, Instytucie Goethego.

Egzamin na miejscu Zdarza się, że uczelnia sama przeprowadza egzaminy językowe kwalifikujące na studia (np. DSH w Niemczech). Egzaminy na zagranicznych uniwersytetach organizowane są również dla tych, którzy dobrze znają język, ale nie mają na to „dowodu”. Na niektórych bardziej liberalnych uczelniach możesz zacząć studia, nawet jeśli nie postępujesz się biegle

językiem kraju, do którego przyjechałeś, na przykład, w Niemczech możesz rozpocząć studia po angielsku, a w Estonii – po rosyjsku. Jeszcze lepiej jest na uczelniach państwowych w Skandynawii i Holandii. Tu na wielu kierunkach możesz studiować po angielsku do końca.

Nauka w sieci Istnieje wiele stron www, które pomogą ci w nauce języka obcego: np. **Euromobil** - multimedialny program nauki języków dla studentów www.euro-mobil.org.
Innych możliwości szukaj na stronach Europejskiego Portalu Młodzieżowego www.portalmłodziejowy.eu ▶ nauka ▶ nauka języka.

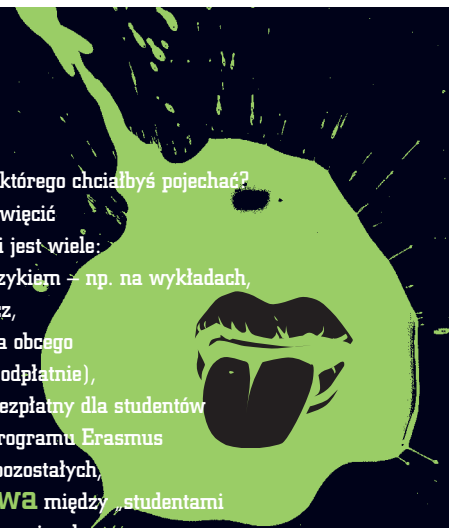
+ ZA GRANICĄ PO POLSKU Pierwszy polski uniwersytet za granicą powstał w Wilnie. Prawdziwym hitem są jednak przygotowania do otwarcia filii polskich uczelni w Wielkiej Brytanii i Irlandii!

Gdzie się doskonalić?

Nie mówisz dobrze językiem kraju, do którego chciałbyś pojechać?

Nic straconego, możesz wyjechać i poświęcić czas tylko na naukę języka. Możliwości jest wiele:

- ▶▶ „**osłuchiwanie się**” z językiem – np. na wykładach, na które wchodzisz jako wolny słuchacz,
- ▶▶ **rok zerowy** – lekcje języka obcego i zero innych zajęć przez rok (niestety odpłatnie),
- ▶▶ **kurs na uniwerku** – bezpłatny dla studentów przyjmowanych w ramach wymiany programu Erasmus (patrz rozdział Stypendia), płatny dla pozostałych,
- ▶▶ **współpraca tandemowa** między „studentami miejscowymi” a obcokrajowcami: język za język,
- ▶▶ **programy edukacyjne** – stypendia, w ramach których uczysz się języka obcego (więcej na www.eurodesk.pl ▶ programy ▶ nauka języków).

Dla prymusów i nie tylko jak uzyskać stypendium

Możesz pochwalić się wysoką średnią ocen na studiach i dobrze znasz język obcy? Masz dużą szansę na stypendium. Taki wyjazd jest znacznie łatwiejszy niż zorganizowanie sobie nauki za granicą na własną rękę.

Programy stypendialne nie obejmują całego – kilkuletniego toku studiów. Zwykle to tylko kilka, kilkanaście miesięcy. W tym czasie nauka jest bezpłatna, możesz nawet liczyć na dodatkowe pieniądze, za które wynajmiesz mieszkanie lub optacisz obiady w uczelnianej stołówce. Najbardziej popularne w krajach Unii Europejskiej jest stypendium europejskiego programu Erasmus, warto też zainteresować się stypendiami rządowymi oraz takimi, które fundowane są przez organizacje międzynarodowe.

Nauka z Erasmusem O stypendium w ramach programu Erasmus możesz ubiegać się tylko na swojej macierzystej uczelni (pod warunkiem, że szkoła ma Kartę Uczelni Erasmusa). Rekrutacja odbywa się w roku akademickim poprzedzającym wyjazd – najczęściej wczesną wiosną. O tym, czy zostaniesz zakwalifikowany, czy nie,

Pieniądze z prywatnej kieszeni

O dofinansowanie do studiów za granicą warto pytać prywatnych właścicieli firm, fundacji i stowarzyszeń. Takie stypendia mogą mieć formę jednorazowej wypłaty lub stałej pomocy. Pamiętaj jednak, że dla prywatnego darczyńcy, oprócz twoich wyników w nauce i osiągnięć, ważny może być też kierunek studiów, doświadczenie zawodowe albo sytuacja rodzinna. Ogłoszeń o takich grantach szukaj na stronach wydziałów oraz w organizacjach studenckich i branżowych.

decyduje średnia twoich ocen oraz znajomość języka obcego, w jakim prowadzone będą zajęcia za granicą. Stypendium trwa od 3 do 12 miesięcy, a wysokość dofinansowania zależy od kraju, do którego się wybierasz – może być to któryś z krajów UE lub Islandia, Liechtenstein, Norwegia albo Turcja.

Na szczeblu państwowym Oferty stypendialnej możesz szukać również na stronach internetowych Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej. Przygotuj się jednak na to, że większość dostępnych tu wyjazdów przeznaczona jest dla studentów ostatnich lat albo doktorantów i asystentów (więcej informacji www.buwiwm.edu.pl). W niektórych krajach stypendiami ze środków państwowych dysponuje Ministerstwo Spraw Zagranicznych (tak jest np. w Hiszpanii) lub wyznaczone do tego instytucje (np. DAAD w Niemczech i British Council w Wielkiej Brytanii). Właśnie na ich strony warto zajrzeć w poszukiwaniu stypendialnych możliwości. O stypendia możesz też pytać w instytutach kultury danego kraju oraz w ambasadach (cały dział dotyczący stypendiów ma na swoich stronach ambasada Francji).

Pomoc z regionu W krajach, w których znaczącą rolę odgrywają władze lokalne, np. w Niemczech i Belgii, stypendia oferują regionalne departamenty odpowiedzialne za edukację. Ich pomoc może mieć formę jednorazowego grantu albo stałego programu. Na przykład w Niemczech rząd Bawarii od lat prowadzi program stypendialny BAYHOST dla studentów z zagranicy.

Międzynarodowe programy i fundacje

»» **CEEPUS** **środkoeuropejski program uniwersytecki dla osób, które chcą studiować w krajach Europy Środkowej i Południowej** www.ceepus.info

»» **Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki** **proponuje m.in. stypendia dla magistrów zainteresowanych pracą badawczą lub studiami w krajach Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Czechy, Słowacja i Węgry)**

www.visegradfund.org/scholarships

»» **Fundacja Rotary** **prowadzi międzynarodowe programy stypendialne ze środków prywatnych. Najbardziej popularnym jest roczne stypendium ambasadorskie**

www.rotary.org.pl/rotary.php?a=stypendia_pl

Co zrobić, zeby dorobić praca dla ciebie

W pełnym wymiarze godzin, na pół etatu, w czasie wakacji, na praktykach studenckich... Możliwości jest wiele, sam zdecyduj, na jakich zasadach chcesz i możesz pracować. W szukaniu zatrudnienia pomoże ci twoja uczelnia.

Zacznij od sprawdzenia, czy będzie ci potrzebne pozwolenie na pracę. W krajach, które otworzyły dla nas swoje rynki, np. w Szwecji, Wielkiej Brytanii, Irlandii czy Hiszpanii, możesz zatrudniać się bez specjalnej promesy. Natomiast w Austrii, Luksemburgu i na Malcie wymagane są dodatkowe formalności.

Ograniczenia O tym, ile godzin tygodniowo czy rocznie możesz pracować, decydują przepisy danego kraju. I tak np. limit tygodniowy dla studenta we Francji, Belgii i Norwegii wynosi 20 godzin, a w Danii – tylko 15. W Niemczech obowiązuje zasada: nie więcej niż 90 dni pracy w roku – na pełny etat; lub 180 dni – na pół etatu. Te ograniczenia dotyczą zwykle roku akademickiego. W wakacje i ferie możesz pracować bez ograniczeń.

Formalności Tam, gdzie potrzebujesz pozwolenia na pracę, obowiązują cię takie same formalności jak każdego obcokrajowca, który

przyjechał tu „za chlebem”. Dlatego w poszukiwaniu szczegółowych informacji radzimy ci zajrzeć do naszej publikacji „Na biało, czyli jak legalnie pracować w Europie” (dostępna na stronie www.eurodesk.pl i w punktach Eurodesku w całej Polsce) lub na strony EURES: <http://europa.eu.int/eures/>.

Zamiast czesnego Niektóre uniwersytety w ramach odpracowywania czesnego proponują swoim studentom zatrudnienie na uczelni np. w ogrodzie, bibliotece, czy w dziale technicznym. To bardzo korzystna oferta, zwłaszcza w krajach, w których nie mamy pełnego dostępu do rynku, np. w Niemczech. Gdy pracujesz na uczelni, zazwyczaj nie obowiązują też ustalone ogólnie limity dotyczące godzin pracy.

Zanim się zatrudnisz

Praca jest nie tylko sposobem na zdobycie dodatkowych funduszy, ale również znakomitą okazją doskonalenia umiejętności językowych – zwłaszcza na początku pobytu. Zanim jednak zaczniesz szukać zatrudnienia, policz godziny, które będziesz musiał spędzić na wykładach i w bibliotece. Od tego, ile czasu ci zostanie, zależy, jakiego zajęcia i w jakim wymiarze godzin możesz się podjąć.

GDZIE JĄ ZNAJDZIESZ?

Ofert pracy szukaj w gazetach lokalnych, klubach pracy, organizacjach studenckich oraz w biurach kariery na swojej uczelni. W tych ostatnich dowiesz się wszystkiego o zasadach podejmowania zatrudnienia i szkoleniach zawodowych, uzyskasz też pomoc w wypełnieniu stosownych dokumentów.

Budżet studenta „życie” ile kosztuje

Nawet jeśli to wbrew twojej naturze, będziesz musiał nauczyć się gospodarowania pieniędzmi. Studencki budżet warto zaplanować jeszcze przed wyjazdem, wtedy masz pewność, że po miesiącu nie zostaniesz bankrutem.

Do najdroższych należą Wielka Brytania, Irlandia oraz Skandynawia. Na życie trzeba przeznaczyć tam ok. 800-900 euro miesięcznie. W Niemczech, Austrii i Hiszpanii będziesz potrzebować ok. 750 euro. Licz się także z tym, że w dużych miastach jest znacznie drożej niż na prowincji.

Planując budżet na czas studiowania pamiętaj o:

- ▶▶ **Kwocie ustawowej** Jej posiadanie należy udowodnić, starając się o pozwolenie na pobyt (więcej informacji w części poświęconej poszczególnym krajom).
- ▶▶ **Mieszkaniu** Masz do wyboru akademiki, mieszkania do samodzielnego wynajęcia, dzielone z innymi studentami lub przy rodzinie. Weź pod uwagę, że w niektórych krajach w chwili wynajmu musisz zapłacić

Do zniżek uprawnia legitymacja studencka,

kaucję w wysokości co najmniej jednego czynszu. Ta zasada obowiązuje także w akademikach. Zakwaterowania możesz szukać na własną rękę lub zwrócić się o pomoc do organizacji studenckich działających na twoim uniwersytecie.

▶▶ **Wyżywieniu** Taniej niż na mieście zjesz na uczelnianych stołówkach, studenci otrzymują tam specjalne zniżki. Przed wyjazdem warto też odwiedzić strony internetowe największych hipermarketów w okolicy, w której będziesz mieszkał.

▶▶ **Transportie** Wejdź na strony internetowe rozmaitych środków komunikacji w mieście, do którego się wybierasz i sprawdź, czy jako student dostaniesz zniżki na transport, bilety okresowe lub tęczone na różne środki komunikacji. Poszukaj też informacji, czy taniej poruszać się autobusem, metrem, pociągiem, a może... rowerem.

czasem legitymacja studenckiej organizacji.

Studia płatne czy nie W studenckim budżecie trzeba uwzględnić opłaty za naukę. W Hiszpanii, Anglii i Walii czy Austrii studiowanie kosztuje. Opłaty ustala rząd. Natomiast studia bezpłatne są np. w Grecji czy krajach skandynawskich. Gdziekolwiek, np. w Niemczech i Szwecji, obowiązują opłaty administracyjne (lub socjalne), wpisowe albo składki na związki studenckie, które mogą wynieść nawet kilkaset euro.

Terminuj za granicą staże i praktyki

CV

Nawet kilkumiesięczna praktyka zagraniczna będzie fantastycznym, kształcącym doświadczeniem, a w przyszłości – mocnym punktem twojego CV. W bogatej ofercie rozmaitych instytucji i organizacji na pewno znajdziesz coś dla siebie.

Poszukiwania stażu zacznij na własnej uczelni. Najpierw sprawdź czy twoja szkoła należy do europejskiego programu edukacyjnego Erasmus, który organizuje nie tylko zagraniczne stypendia (o czym pisaaliśmy wcześniej), ale również praktyki. Możesz zgłosić się też do międzynarodowego stowarzyszenia studentów albo jednej z organizacji branżowych. Wiele ciekawych propozycji znajdziesz również w instytucjach unijnych.

Na praktykę z Erasmusem Staże w ramach tego unijnego programu odbywają się w zagranicznych firmach, ośrodkach naukowo-badawczych lub organizacjach pozarządowych. Możesz powalczyć o taki wyjazd. Zasady rekrutacji, możliwości dofinansowania, czas trwania i kraje docelowe są takie same jak w wypadku Erasmusowych stypendiów (czytaj o tym w rozdziale o stypendiach).

Stowarzyszenia studenckie W organizowaniu staży pośredniczą również międzynarodowe organizacje studenckie. Szczegóły uzyskasz w biurach poniższych stowarzyszeń lub na ich stronach internetowych.

▶▶ **AIESEC** www.aiesec.pl,

▶▶ **ELSA** (Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa)

www.elsa.org.pl,

▶▶ **IFMSA** (Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny),

www.ifmsa.pl,

▶▶ **IAESTE** (organizacja dla studentów kierunków technicznych)

www.iaeste.pl.

Kontakty branżowe O możliwość odbycia zagranicznych praktyk warto też pytać w stowarzyszeniach i federacjach zrzeszających specjalistów. Jesteś na psychologii? Zgłoś się do ogólnokrajowego towarzystwa psychologów. Studiujesz weterynarię? Pomogą ci organizacje zajmujące się ochroną zwierząt.

Instytucje europejskie Pamiętaj też, że praktykantów potrzebują instytucje unijne i europejskie agendy. Niektóre mają ścisłe wymagania dotyczące np. wykształcenia kandydatów, inne nie. Większość przyjmuje studentów i osoby tuż po dyplomie, ale są też takie, jak np. Parlament Europejski, które nie określiły górnej granicy wieku.

Stáže w wybranych instytucjach europejskich

/Pełne opisy w bazie Eurodesk www.eurodesk.pl ▶ Programy ▶ Praktyki i staże/

GDZIE?	DLA KOGO?	ILE TRWAJĄ?	CZY CI ZAPŁACĄ?	DO KIEDY APLIKOWAĆ?
Parlament Europejski Kontakt: www.europarl.europa.eu/parliament/public/StaticDisplay.do?id=147	absolwentów ekonomii, prawa, nauk politycznych i dziennikarstwa	5 miesięcy	tak lub nie (zależy od stażu)	do 15 października i 15 maja każdego roku
Komisja Europejska Kontakt: http://ec.europa.eu/stages	absolwentów szkół wyższych w dziedzinie administracji i tłumaczeń	3 lub 5 miesięcy	tak	do 1 września i 1 marca każdego roku
Biuro Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich Kontakt: www.europarl.europa.eu/ombudsman	absolwentów kierunków prawnych z dobrą znajomością prawa wspólnotowego	3 miesiące z możliwością przedłużenia	tak	do 30 kwietnia i 31 sierpnia każdego roku
Rada Unii Europejskiej Kontakt: www.consilium.europa.eu/cms3_fo/showPage.asp?id=321&lang=en&mode=g	studentów i absolwentów kierunków związanych z integracją europejską	5 miesięcy	tak lub nie (zależy od stażu)	od 1 czerwca do 31 sierpnia

GDZIE?	DLA KOGO?	ILE TRWAJĄ?	CZY CI ZAPŁACĄ?	DO KIEDY APLIKOWAĆ?
Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka Kontakt: www.unhcr.ch	studentów ostatnich lat i absolwentów prawa międzynarodowego, nauk politycznych, historii, nauk społecznych	min. 3 miesiące z możliwością przedłużenia	nie	do 30 kwietnia i 31 października każdego roku
Europejski oddział Banku Światowego Kontakt: www.wb-infokiosk.org/plain38_2.html	absolwentów ekonomii, gospodarowania zasobami ludzkimi, stosunków międzynarodowych, handlu międzynarodowego, dziennikarstwa	od 3 do 6 miesięcy	tak	przez cały rok

Alternatywna opcja: wolontariat Pracujesz z młodzieżą? Masz wykształcenie medyczne albo uprawnienia do nauki języków obcych? Pomysł o wolontariacie. Ofert pracy wolontariackiej możesz szukać w organizacjach pozarządowych lub instytucjach charytatywnych w całej Europie. Więcej informacji znajdziesz w naszej publikacji „Altruista w akcji, czyli wszystko co chcesz wiedzieć o wolontariacie zagranicznym” – dostępna na stronie www.eurodesk.pl.

„Zainstaluj się” na miejscu procedury pobytowe

Zanim zaczniesz studia i na dobre zadomowisz się w obcym kraju, musisz spełnić kilka formalności związanych z pobytem. Na szczęście odkąd weszliśmy do Unii procedury te znacznie się uprościły.

Jedynie, co trzeba zrobić po przyjeździe, to zarejestrować swój pobyt. Wymóg dotyczy wszystkich, którzy planują zostać dłużej niż trzy miesiące. Do spełnienia formalności potrzebny ci będzie dokument tożsamości, zaświadczenie o przyjęciu na studia, dowód ubezpieczenia zdrowotnego oraz potwierdzenie posiadania wystarczających środków na utrzymanie. W niektórych krajach konieczny jest też dokument potwierdzający, że znalazłeś sobie mieszkanie. Takim dokumentem może być rachunek za prąd wystawiony na twoje nazwisko albo zaświadczenie od wynajmującego. O szczegóły na ten temat pytaj w ambasadzie lub w urzędzie regionalnym, który rejestruje cudzoziemców.

Rejestracja – gdzie i kiedy Wystawianiem pozwoleń zajmuje się administracja lokalna. Może to być wydział w prefekturze, komisariat policji albo regionalny urząd ds. cudzoziemców. Procedurę rejestracji

Ubezpiecz się na zdrowie

O ubezpieczenie należy zatroszczyć się jeszcze w Polsce.

W wojewódzkim oddziale Narodowego Funduszu Zdrowia **składasz**

wniosek o wydanie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ). Dołączasz zaświadczenie z zagranicznej uczelni, w którym określony jest czas trwania nauki. Twoja karta będzie ważna przez ten okres i jeszcze kolejne cztery miesiące.

Pamiętaj jednak, że ubezpieczenie nie wystarcza na wszystkie usługi medyczne, np. za wizyty u dentysty będziesz musiał płacić sam. Może też okazać się, że w kraju, do którego trafiłeś obowiązuje tzw. wymóg współpłaty

za wizytę lekarską. Albo wręcz obowiązek płacenia za wszystkie świadczenia zdrowotne.

Posiadana karta upoważnia wtedy do ubiegania się o zwrot poniesionych kosztów.

Te najmniej korzystne zasady obowiązują np. we Francji. Chcesz wiedzieć więcej – skorzystaj z materiałów przygotowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia i zapoznaj się ze szczegółowymi zasadami obowiązującymi w interesującym cię kraju:

www.nfz.gov.pl/new/art/1546/ulotka_ue_04_2006.pdf.

zaczni od razu po zebraniu niezbędnych dokumentów. W niektórych krajach oprócz pozwolenia na pobyt musisz mieć też meldunek. Uzyskasz go w urzędzie meldunkowym. Uwaga, termin zameldowania jest bardzo krótki – i tak np. w Austrii to zaledwie 3 dni od czasu zamieszkania, a w Belgii 8 dni. Zatańczenie tych wszystkich formalności może wydawać ci się czasochłonne, ale na pewno nie jest kosztowne – za rejestrację pobytu nie zapłacisz więcej niż kilkanaście euro.

Udowodnij, że stać cię na studia

Często do uzyskania pozwolenia na pobyt potrzebne jest potwierdzenie, że masz wystarczająco dużo pieniędzy na utrzymanie. Minimalna kwota ustalana jest ogólnie i bywa różna w różnych krajach. Różnie traktowany jest też wymóg udokumentowania posiadanych pieniędzy. Czasem potrzebne jest pismo z banku (informacja o stanie konta) lub list od pracodawcy (o wystarczająco wysokich zarobkach), a czasami tylko twoje pisemne oświadczenie – ta najbardziej liberalna opcja obowiązuje np. w Niemczech i Szwecji.

Mechanizm Norweski Fundusz Stypendialny i Szkoleniowy

JUŻ WKRÓTCE...

CO

wymiany, stypendia, wizyty studyjne, seminaria, konferencje, publikacje

DLA KOGO

studenci, naukowcy, pracownicy uczelni i placówek oświatowych

GDZIE

Norwegia, Islandia, Liechtenstein

KIEDY

2 0 0 8 – 2 0 1 1

W W W . f r s e . o r g . p l
FUNDACJA ROZWOJU SYSTEMU EDUKACJI

Poza Unią jest życie! Także studenckie.

Po dyplomie studia dla dociekliwych

Dzięki nim uzupełnisz swoją edukację i podniesiesz kwalifikacje zawodowe. Do wyboru masz tysiące ściśle specjalistycznych kierunków. Na wielu z nich zajęcia trwają nie dłużej niż rok.

W systemie edukacji obowiązującym na większości uczelni w UE studia podyplomowe oznaczają zajęcia po ukończeniu pierwszego stopnia studiów, czyli również po polskim licencjacie. A zatem mogą:

- ▶▶ być uzupełnieniem studiów pierwszego stopnia lub szansą na całkowitą zmianę kierunku, kończą się certyfikatem;
- ▶▶ prowadzić do stopnia naukowego, który odpowiada polskiemu magistrowi;
- ▶▶ być studiami badawczymi, które kończą się odpowiednikiem polskiego doktoratu.

Studia podyplomowe mogą trwać od roku do kilku lat. Najdłuższe są studia doktoranckie.

Imponujący wybór Informacje o studiach podyplomowych znajdziesz na witrynach internetowych poszczególnych uczelni. Szukaj zaktadek np. postgradual – na stronach niemieckich, posgrado – na hiszpańskich i post-graduate na angielskich. Oferta obejmuje od kilkudziesięciu nawet do kilkuset propozycji. Oznacza to ścisłą specjalizację – przeglądając

listę kierunków, możesz natknąć się na tak „egzotyczne” jak stonki międzynarodowe w Chinach. Masz kłopot z wyborem studiów? Odwiedź biuro kariery swojej przyszłej uczelni. Tam możesz liczyć na fachową poradę.

Rekrutacja Aby rozpocząć studia podyplomowe, trzeba mieć wykształcenie wyższe pierwszego stopnia – czyli przynajmniej licencjat. Czasami tematyka studiów podyplomowych musi być zbliżona do tej, którą zajmowałeś się, studiując w Polsce. Czasem wystarczy pokrewieństwo z wykonywaną przez siebie pracą zawodową. Ważnym kryterium rekrutacyjnym jest też znajomość języka obcego, zasady są takie, jak przy studiach pierwszego stopnia, patrz rozdz. „Język”.

Stypendium albo pożyczka Kursy podyplomowe są droższe od studiów pierwszego stopnia (koszty ustalają uczelnie). Ale w ich wypadku masz też większą szansę na stypendium. Wiele uczelni oferuje nawet korzystne pożyczki. Najdroższe są studia MBA – o ich dofinansowaniu czytaj w Internecie – Hobsons Stypendium – stypendium dla studentów MBA z całego świata www.eurodesk.pl ▶ programy ▶ nauka za granicą.

PORTAL DLA NAUKOWCÓW
Skorzystaj z wyszukiwarki stypendiów, grantów i szkoleń. Przejrzyj oferty publikowane przez: uniwersytety, fundacje, placówki naukowo – badawcze.
<http://europa.eu.int/eracareers/>

Masz już ogólny obraz studiowania w UE? Jakies spostrzeżenia? Że są duże różnice? Pełna zgoda. Porzekadło "Co kraj, to obyczaj" w przypadku studiowania sprawdza się w stu procentach. Dlatego w drugiej części publikacji postanowiliśmy opisać szczegółowo zasady obowiązujące w wybranych państwach UE – tych, w których obcokrajowcom studiować najłatwiej. Jeśli szukasz szerszej informacji, np. na temat studiowania w krajach tu nieopisanych, skontaktuj się z Eurodesk Polska. Konsultanci chętnie

LEGENDA Czytając informacje o poszczególnych krajach, natkniesz się na graficzne symbole odsyłające cię do pierwszej części publikacji. Wprowadziliśmy je, by nie powtarzać tych samych informacji.

obowiązują
zasady opisane
szczegółowo
w rozdziale
„REKRUTACJA”

obowiązują
zasady opisane
szczegółowo
w rozdziale
„JĘZYKI”

obowiązują
zasady opisane
szczegółowo
w rozdziale
„PRACA”

obowiązują
zasady opisane
szczegółowo
w rozdziale
„KOSZTY
ŻYCIA”

obowiązują
zasady opisane
szczegółowo
w rozdziale
„POBYT”

odpowiedzą na wszystkie twoje pytania. Pomoc znajdziesz też w placówkach i instytucjach kultury kraju, do którego się wybierasz. Najwięcej jednak dowiesz się u źródła, czyli bezpośrednio na wybranej przez siebie uczelni. Gdy już zapoznasz się z jej ofertą, jeszcze raz wszystko dobrze przemyśl. Być może po rozpatrzeniu wszystkich za i przeciw znajdziesz w twoim wypadku zastosowanie jeszcze jedno porzekadło: „Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej” ...

WAWRZYNIEC PATER

Na dobrym poziomie, bardzo modne, prestiżowe, ale niestety drogie – takie są studia na Wyspach Brytyjskich. Na szczęście możesz tu skorzystać z dofinansowania i kredytów rządowych. Z łatwością też znajdziesz pracę, która pomoże ci się utrzymać.

Na prawie wszystkie uczelnie dokumenty składasz za pośrednictwem UCAS (Universities and College Admission Service), korzystając z ich strony internetowej www.ucas.ac.uk. Formularz zgłoszeniowy dostaniesz również w British Council w Warszawie i Krakowie oraz w bibliotekach brytyjskich. W większości przypadków

formalności zgłoszeniowe musisz zatawić do 15 stycznia (na kierunkach artystycznych do 24 marca) tego roku kalendarzowego, w którym chcesz rozpocząć naukę. Ale uwaga, Oxford, Cambridge i inne renomowane uczelnie wymagają złożenia dokumentów do 15 października, czyli na rok przed rozpoczęciem studiów. Aplikację wysyłasz tylko raz, możesz w niej jednak wskazać aż 6 interesujących cię kierunków. Za każde zgłoszenie płacisz. Jeden kierunek kosztuje 5 funtów, więcej – 15 funtów. **O tym, czy zostaniesz przyjęty, decydują oceny na świadectwie maturalnym i ewentualnie rozmowa kwalifikacyjna.**

Musisz mieć też certyfikat językowy (CAE, CPE, IELTS, TOEFL).

Wiadomości na temat egzaminów językowych szukaj na:

www.britishcouncil.pl

www.cambridge-efl.org

www.ielts.org

Nieco inne zasady obowiązują na studiach podyplomowych.

O wymaganych kwalifikacjach i dostępnych kursach przeczytasz na:

www.educationuk.org

Założ konto

Warto otworzyć sobie konto przed wyjazdem. Nie jest to łatwe, ale znacznie ułatwia życie na starcie. Więcej informacji szukaj na stronach banków.

Czesne, stypendia, dofinansowanie Wysokość czesnego ustalają wyższe uczelnie (nie może ono przekraczać 3000 funtów rocznie). Jeszcze droższe są studia podyplomowe od 7000 nawet do 20000 funtów rocznie. W tej sytuacji przydatoby się stypendium lub dofinansowanie. Na to pierwsze mogą liczyć tylko najlepsi studenci, albo tacy, którzy mają wybitne osiągnięcia pozaszkolne. Na wszelki wypadek poszukaj więc sponsora, i to jeszcze w Polsce. W British Council dostaniesz wykaz organizacji gotowych pokryć część czesnego (Grants Register). Spróbuj również skorzystać z bezpłatnego serwisu wyszukującego drobne stypendia i nagrody Educational Grants Advisory Service.

www.egas-online.org.uk/fwa/trustsearch.htm

Działa też infolinia: +44 207 254 6251

Inne informacje o stypendiach:

www.britishcouncil.pl

www.educationuk.org/scholarships

www.scholarship-search.org.uk

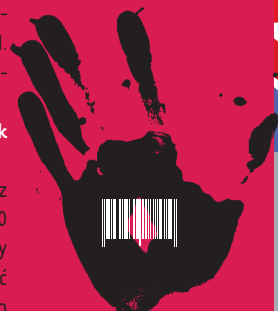
Kredyty rządowe W Anglii, Walii i Irlandii możesz dostać pożyczkę na opłatę czesnego. Zwrócisz pieniądze, gdy zaczniesz zarabiać. Więcej informacji:

www.direct.gov.uk/en/EducationAndLearning/UniversityAndHigherEducation/StudentFinance/StudentsFromOtherEUCountries/DG_10035218

Natomiast w Szkocji czesne może opłacać za ciebie Scottish Award Agency for Scotland. O taką pomoc musisz ubiegać się każdego roku. Jednak po skończeniu nauki liczyć się z koniecznością wplatania określonej sumy na tzw. Graduate Endowment Fund. Jej wysokość zależy od roku rozpoczęcia studiów, w roku akademickim 2006/07 było to 2,289 funtów. Więcej na stronie:

www.saaas.gov.uk

Koszty życia i praca Gdy już rozpoczniesz naukę, możesz zamieszkać w akademiku – pokój jednoosobowy kosztuje 250-300 funtów miesięcznie. Alternatywna opcja to pokój u rodziny (koszt 50 – 80 funtów tygodniowo). Możesz również szukać mieszkania na własną rękę (m.in. przez uczelniane biuro

+

zakwaterowania – Housing Office lub Accomodation Office). Na „życie” miesięcznie wydasz od 350 funtów (jeśli mieszkasz w mniejszej miejscowości) do 500 funtów w Londynie. Wysokie koszty utrzymania i konieczność płaćenia za studia, zmuszają do podjęcia pracy. Zatrudniając się na okres przekraczający miesiąc, musisz zarejestrować się w Home Office (biuro zajmujące się migracją zarobkową). W tym celu należy wypełnić formularz wniosku WRS (Program Rejestracji Pracowników), www.workingintheuk.gov.uk i złożyć go w terminie 7 dni po podjęciu pracy.

LINKI

www.qaa.ac.uk i www.hero.ac.uk/rae,
www.studiabrytyjskie.com – informacje nt.
 składania dokumentów, dostępnych kierunków,
 terminów www.prospects.ac.uk – m.in.
 informacje o studiach podyplomowych.

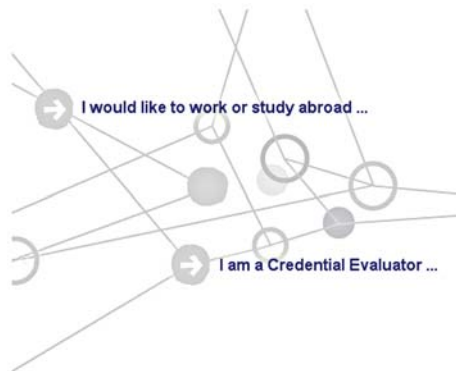

enic-naric.net

gateway to recognition of academic and professional qualifications

Country Pages

- Albania
- Andorra
- Armenia
- Australia
- Austria
- Azerbaijan
- Belarus
- Belgium
- Bosnia and Herzegovina
- Bulgaria
- Canada
- Croatia
- Cyprus
- Czech Republic
- Denmark
- Estonia
- Finland
- France
- Georgia
- Germany
- Greece
- Holy See
- Hungary
- Iceland
- Ireland
- Israel
- Italy
- Latvia
- Liechtenstein
- Lithuania
- Luxembourg
- Malta
- Moldova
- Monaco

Czy uczelnie europejskie uznają twoje polskie wykształcenie?

A może, wybierając się na studia drugiego stopnia, będziesz musiał zalegalizować swój dyplom?

Sprawdź w biurach sieci NARIC.

W Polsce możesz skontaktować się z Biurem Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej – www.buwiwm.edu.pl.

Jednak najprecyzyjniejsze informacje otrzymasz w oddziale NARIC-a w kraju, do którego się wybierasz – adresy i telefony na: www.enic-naric.net

Choć to jeden z najdroższych krajów w strefie euro można się tu utrzymać i opłacić studia. Pomogą ci w tym programy stypendialne i pracodawcy, którzy chętnie zatrudniają Polaków.

Żeby zacząć naukę jesienią, trzeba złożyć aplikację do 1 lutego. Awaryjnym terminem jest 1 maja. To kosztuje, w drugim terminie – dwukrotnie drożej. Dokumenty składasz do Central Applications Office (www.cao.ie). Formularze znajdziesz na stronach internetowych CAO oraz na stronach poszczególnych uczelni. Kandydaci muszą mieć świadectwo maturalne przetłumaczone na język angielski przez tłumacza przysięgłego. O przyjęciu na studia decyduje uczelnia.

Certyfikaty językowe Musisz znać język angielski – najczęściej wymagany jest certyfikat TOEFL (np. na Uniwersytecie w Dublinie wymaganych jest 220 punktów w wersji komputerowej i 550 w wersji tradycyjnej), Cambridge Advanced (A) albo Proficiency (przynajmniej C) lub IELTS (suma punktów 6.5 lub wyżej, przy czym nie mniej niż 6.0 z każdego z elementów). Szczegóły na: www.dcu.ie/registry/english.shtml

Tanie podróżowanie Do zniżek w transporcie miejskim, kolejowym i wielu innych upoważnia karta studencka; szczegóły na www.studenttravelcard.ie, www.irishrail.ie.

Czesne i stypendia Za rok studiów uniwersyteckich, w zależności od kierunku, trzeba zapłacić w Irlandii od 2500 do 9000 euro. Ale jest i dobra wiadomość. W ramach rządowego programu „Free fee” studenci studiów licencjackich na publicznych uczelniach mogą być zwolnieni z opłat. Pomoc ta przysługuje jednak tylko tym osobom, dla których są to pierwsze studia.

Koszty życia Na skromne utrzymanie potrzeba 1000 euro miesięcznie. Najtaniej mieszka się w akademikach. Jednak na zakwaterowanie w nich mogą liczyć tylko studenci pierwszych lat. Łóżko w dwuosobowym pokoju kosztuje 70-100 euro tygodniowo. Akademików jest niewiele, więc studenci najczęściej wspólnie wynajmują mieszkania lub domy. Warto sprawdzić oferty na: www.daft.ie, www.letbynet.com, www.ireland-ac.com. W razie potrzeby, można też rozejrzeć się za pracą. Pozwolenie nie jest wymagane. Szczegółów szukaj na: www.icosirl.ie/eng/student_information/working_in_ireland, www.gazeta.ie oraz www.irelandjobs.pl.

Niedaleko od domu i za niewielkie pieniądze – oto najkrótsza charakterystyka studiowania u naszych zachodnich sąsiadów. Dodatkowym atutem jest fakt, że choć Niemcy nie otworzyli dla Polaków rynku pracy, polskim studentom wolno zatrudniać się w niepełnym wymiarze godzin.

Na większości uczelni nie ma egzaminów wstępnych. Z reguły nie ma też ograniczenia przyjmowanych kandydatów. Kierunki ze skrótem NC – Numerus Clausus – oznaczają, że wprowadzono na nich limit miejsc. W takiej sytuacji czeka cię dodatkowa selekcja z uwzględnieniem na przykład średniej ocen i kryteriów socjalnych.

Znajomość języka Obcokrajowcy przed rozpoczęciem nauki zdają na jednej z niemieckich uczelni DSH – wstępny egzamin językowy kwalifikujący na studia lub Test Deutsch als Fremdsprache (TestDaF), który można zaliczyć jeszcze w Polsce. Zwolnieni z tego obowiązku są ci, którzy zdali egzamin w Goethe Instytut.

Koszty studiowania i stypendia Uczelnie niemieckie są jednymi z najtańszych w Europie. Opłata semestralna wynosi jedynie 50–200 euro. Niestety, ta sytuacja w najbliższym czasie ulegnie zmianie, w związku z reformą finansowania systemu edukacji. Decyzja o wprowadzeniu opłat będzie zależać od władz landów, dlatego przed wyborem studiów, warto sprawdzić, czy uczelnia zdecydowała się na wprowadzenie opłat czy nie. Oprócz czesnego trzeba też uiszczać niewielkie semestralne opłaty administracyjne oraz płacić składki na rzecz związku studenckiego – 20-50 euro

Spór o czesne

Ze zdecydowanym protestem studentów uniwersytetu w Getyndze spotkała się decyzja Parlamentu Dolnej Saksonii, który skorzystał z nowego prawa i w roku 2007/2008 wprowadził w całym landzie opłaty za studia. Studentów nie przekonały zapewnienia władz uczelni, że pieniądze z wynoszącego 500 euro czesnego zostaną przekazane na fundusz stypendialny dla szczególnie uzdolnionych studentów. Przy gmachu uniwersyteckiej uczelni pojawiła się wielka płachta wszem i wobec oznajmiająca „pieprzyć czesne”.

Potrzebny meldunek W ciągu trzech miesięcy od daty przyjazdu do Niemiec powinieneś zameldować się w miejscowym urzędzie meldunkowym (Einwohnermeldeamt) – potrzebny jest do tego dowód osobisty i umowa najmu mieszkania. Następnie należy udać się do biura ds. cudzoziemców (Ausländerbehörde).

za semestr. Skąd na to brać? Granty Polakom przyznaje Niemiecka Centrala Wymiany Akademickiej (Deutscher Akademischer Austauschdienst DAAD). Czasami pomocy finansowej udzielają też niektóre landy. Istnieją również stypendia naukowe dla najlepszych. Pobyty naukowe polskich studentów wspiera również GFPS (Gemeinschaft zur Förderung von Studienaufenthalten Polnischer Studenten in Deutschland) – www.gfps.pl. Warto odwiedzić strony Fundacji Współ-pracy Polsko-Niemieckiej: www.fwpn.org.pl oraz stronę Fundacji im. Roberta Boscha: www.bosch-stiftung.de

BUDŻET

REKRYTACJA

Są trzy możliwości ubiegania się o przyjęcie na studia.

- 1) Bezpośrednio na wybranej uczelni – dotyczy to większości szkół i kierunków.
- 2) Za pośrednictwem Stowarzyszenia Uni-Assist (Arbeits- und Servicestelle für Internationale Studentenbewerbungen) – dotyczy to 70 uczelni, zrzeszonych w Stowarzyszeniu Uni-Assist. Więcej informacji na stronie: www.uni-assist.de.
- 3) Za pośrednictwem Zentralvergabeestelle (ZVS) – centralnego urzędu do spraw przydzielania miejsc na studia – dotyczy kierunków, na których obowiązuje konkurs świadectw. Wypełniasz ankietę i wybierasz trzy interesujące cię uniwersytety. Matura to twoja przepustka na większość kierunków, wystarczy, że w terminie dostarczysz wszystkie dokumenty. Musisz mieć oryginał świadectwa maturalnego, jego tłumaczenie przysięgłe oraz kserokopię dowodu osobistego lub paszportu. Należy też wysłać formularz aplikacyjny (dostępny na stronie internetowej danej uczelni). Termin przyjmowania dokumentów na semestr letni upływa 15 stycznia, natomiast na zimowy – 15 lipca. Na wynik musisz poczekać 4–6 tygodni.

Koszty życia i praca Miesięczny koszt życia w Niemczech DAAD obliczył na 665 euro w części zachodniej i 537 euro w landach wschodnich. Różnica wynika z wyższych opłat za mieszkanie w zachodnich landach. Najtańszy będzie akademik (100-200 euro miesięcznie). Wynajęcie pokoju w prywatnym mieszkaniu: 200-250 euro na miesiąc, a całego mieszkania min. 350 euro plus opłaty. Dodatkowo na materiały edukacyjne wydasz około 250 euro rocznie. Takim finansowym wymaganiom łatwiej sprostać, pracując. Każdy student ma prawo przez 90 dni w roku kalendarzowym (nie akademickim!) do legalnej pracy w pełnym wymiarze godzin, tzw. Vollzeit (8 godzin dziennie) albo do 180 dni pracy w roku – ale w tym wypadku nie można pracować dłużej niż 4 godziny dziennie (chyba że znajdzie się pracę na terenie uczelni).

LINKI
www.higher-education-compass.de – spis wszystkich uczelni
www.ambasadaniemiec.pl – informacje na temat legalizacji pobytu i wymaganych do tego celu dokumentów
www.studieren-im-netz.de
 – lista uczelni i informacje praktyczne
www.campus-germany.de
 – ogólne wiadomości o studiowaniu
www.daad.de – dane dotyczące szkolnictwa wyższego, dostępne stypendia, ważne informacje.

MIĘDZY NAMI STUDENTAMI

Chcesz wiedzieć, jak to naprawdę jest, gdy studiujesz się za granicą? Najlepsze informacje rozchodzą się... pocztą pantoflową. Popytaj rówieśników, jak oni przygotowują się do nauki w krajach UE, poproś ich o radę, pomoc, nawiąż nowe znajomości, poznaj tych, którzy będą razem z tobą zgłębiać tajniki wiedzy na zagranicznej uczelni! Zaloguj się na forum Między nami stUdEntami. Dla lepszej nawigacji forum zostało podzielone na 10 działów tematycznych – pytania i odpowiedzi umieszczaj więc w odpowiednim miejscu.

www.eurodesk.pl/miedzynami

Link do forum znajdziesz też na stronie Eurodesku.

Choć nauka jest tu bezpłatna, to oferta stypendialna – wyjątkowo kusząca i bogata. O wielu możliwościach dofinansowania, możesz dowiedzieć się jeszcze w Polsce.

Na uniwersytetach państwowych nie ma egzaminów. Trzeba zdawać je natomiast w tzw. Grandes Ecoles – prywatnych, renomowanych szkołach wyższych. Uniwersytety przyjmują na podstawie polskiej matury. Najpierw jednak czeka cię wstępna kwalifikacja w Instytucie Francuskim (w konsulacie lub w ambasadzie francuskiej) w Polsce. **O studiowaniu we Francji nie ma mowy bez znajomości języka francuskiego.** Wymagany jest certyfikat DELF drugiego stopnia albo zaliczenie egzaminu na francuskiej uczelni.

Czesne i stypendia Na państwowych uczelniach we Francji nie płacisz za studia. Opłaty administracyjne i wpisowe wyniosą przynajmniej 107 euro. Niezależnie od tego, czy wybierzesz studia państwowe, czy prywatne, możesz postarać się o stypendium. Najlepiej zrobić to jeszcze w Polsce. Ambasada Francji pośredniczy w przyznawaniu funduszy na wyjazd do Francji studentom biegle władającym językiem francuskim.

Koszty utrzymania Na utrzymanie trzeba wydać ponad 5000 euro rocznie. Zakwaterowanie w kampusie studenckim może kosztować

TANIEJ ZA MIESZKANIE ALS Rent Allowance – dodatek mieszkaniowy. Sprawdź, czy możesz starać się o dofinansowanie do opłat za mieszkanie od CAF (Family Allowance Office) www.caf.fr. Wymagania: ► aktualne pozwolenie na pobyt, ► musisz mieszkać w mieście powyżej 100 000 mieszkańców, ► powierzchnia mieszkania przypadająca na jedną osobę nie może być niższa niż 9 m kwadratowych i nie wyższa niż 16 ► mieszkanie powinno spełniać minimalne standardy. **Housing Benefit (APL)** – zasiłek mieszkaniowy. Zapytaj właściciela czy mieszkanie podlega konwencji APL. Jeśli tak, możesz starać się o zniżki w opłatach. Szczegółowe informacje na stronie: www.caf.fr

118-400 euro miesięcznie. Wynajęcie lokum na własną rękę 450-650 euro. Szukając mieszkania, warto zajrzeć na strony: www.caf.fr, www.cnous.fr oraz www.logement.equipement.gouv.fr. Jeśli chcesz, możesz uczyć się i pracować. Masz prawo do 20 godzin pracy tygodniowo.

LINKI

www.education.gouv.fr – strona Ministerstwa Edukacji we Francji
www.edufrance.fr/fr/a-etudier/etudes01-1.htm – nauka we Francji
www.wirtualnafrancja.com – polonijna strona z wieloma praktycznymi informacjami
www.egide.asso.fr/uk/guide – przewodnik o studiowaniu we Francji; na stronach znajdziesz informacje o systemie edukacji, nauce języka francuskiego, formalnościach pobytowych, kosztach życia, podejmowaniu pracy i sposobach finansowania nauki, listę uczelni wyższych oraz wiele innych informacji.

Znajomość włoskiego i polska matura są przepustką na studia w kraju, który ma najstarsze tradycje uniwersyteckie w Europie. Potrzebne będą jeszcze pieniądze – ile? – to zależy od uczelni i od twoich dochodów.

Na większości uczelni nie ma egzaminów wstępnych, tylko zapisy, które trwają od września do końca października. Odpowiednie wnioski o przyjęcie na studia możesz pobrać ze stron Włoskiego Instytutu Kultury w Warszawie.

Procedury legalizacyjne Włosi wymagają legalizacji dokumentów. A zatem świadectwo dojrzałości należy poświadczyć we właściwym kuratorium oświaty oraz w biurze legalizacji MSZ. Później przetłumaczyć je na język włoski (tłumacz przysięgły) i poświadczyć w konsulacie. Tam dopiero możesz uzyskać wymagany dokument legalizacji (dichiarazione di valore).

Znajomość języka Potwierdzeniem twoich kompetencji językowych będzie certyfikat CILS (Certificazione di Italiano Come Lingua

LINKI

www.miur.it – strona włoskiego Ministerstwa Edukacji
www.study-in-italy.it – informacje ogólne, poradnik
www.iic.pl – Włoski Instytut Kultury w Warszawie
www.unistrasi.it – strona Uniwersytetu w Sienie
www.unipg.it – strona Uniwersytetu w Perugii

Straniera) – do zdawania tego egzaminu przygotowuje Włoski Instytut Kultury. Kursy językowe oferują też uniwersytety dla obcokrajowców w Sienie i Perugii. Jeśli nie masz certyfikatu, a dobrze znasz włoski, egzamin możesz zdawać na uczelni we Włoszech.

Czesne, praca, stypendia Opłata za studia zależy od dochodów twojej rodziny. Warto jednocześnie uczyć się i pracować, bo wówczas przy naliczaniu czesnego brane są pod uwagę wyłącznie twoje dochody. Zazwyczaj trzeba się liczyć z wydatkiem rzędu 850-1000 euro rocznie. Dodatkowo „na życie” wydasz 1000-1500 euro miesięcznie. W razie kłopotów finansowych możesz ubiegać się o stypendium socjalne. Pytaj o nie we Włoskim Instytucie Kultury w Warszawie i na swojej uczelni.

Zgoda na pobyt

Zanim zamieszkasz na dłużej we Włoszech, musisz uzyskać zgodę policji na pobyt. Taki dokument wydawany jest na podstawie zaświadczenia o przyjęciu na studia.

ESPAÑA

Studiując tu, nie tylko poszerzysz wiedzę z wybranej dziedziny, ale również poznasz intrygującą i eklektyczną kulturę Półwyspu Iberyjskiego.

Od roku akademickiego 2007/08 uczniowie z krajów UE, którzy mają świadectwo maturalne, nie muszą zdawać obowiązującego Hiszpanów egzaminu Selectividad. Trzeba za to przestać wiele dokumentów i wypełnić formularz na stronie Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED) www.uned.es/accesoUE.

O szczegóły pytaj w uniwersyteckim biurze ds. zagranicznych studentów. Na wszystkich wydziałach językiem wykładowym jest hiszpański. Dlatego, by studiować w Hiszpanii, trzeba mieć certyfikat DELE (Diplomas de Espanol como Lengua Extranjera).

Płatne czy bezpłatne Studia teoretycznie są bezpłatne. Jednak zamiast czesnego każdego roku wnosisz opłatę odpowiednią do ilości zgromadzonych w czasie nauki punktów. W zależności od kierunku i uczelni daje to sumę 400-600 euro rocznie.

Stypendia nie tylko dla orłów Ofertę grantów znajdziesz na stronach Instytutu Cervantesa: www.cervantes.pl. O dofinansowanie pytaj też na swojej uczelni. Każdy uniwersytet dysponuje informacjami o stypendiach fundowanych dla najlepszych studentów przez władze danej autonomii.

Mieszkanie i praca W akademikach jest wysoki standard, ale są dość drogie (300-700 euro miesięcznie). Za wynajęcie pokoju „na mieście” zapłacisz 150-200 euro (miesięcznie). Na szczęście bez trudu możesz łączyć naukę z pracą. Większość uczelni oferuje nawet pomoc w znalezieniu zatrudnienia.

LINKI

www.cervantes.pl – strona Instytutu Cervantesa w Warszawie; informacje o kursach języka hiszpańskiego i państwowych egzaminach DELE, zbiorach bibliotecznych, przydatne adresy www.mec.es – Ministerstwo Edukacji, Kultury i Sportu www.becasmae.com – szczegóły na temat stypendium „becas MAE” www.uned.es – informacje o zmianach w procesie rekrutacyjnym dotyczących maturzystów z krajów UE www.selectividad.net – informacje o studiach dla obcokrajowców www.hispania-online.pl – polski portal o Hiszpanii.

Karta studenta
Pobyt w Hiszpanii należy zalegalizować. W tym celu składasz deklarację pobytową na komisariacie Policia Nacional lub w biurze dla cudzoziemców (Oficina de Extranjeros). Tam otrzymasz kartę studenta.

W Szwecji, Norwegii, Danii i Finlandii nie płacisz za naukę. Nie musisz też znać języków skandynawskich – na wielu kierunkach zajęcia prowadzone są po angielsku. Wadą studiowania w Skandynawii są wysokie koszty utrzymania.

**SZWECJA
NORWEGIA
DANIA
FINLANDIA**

Każda uczelnia indywidualnie przeprowadza rekrutację. Sama też określa zasady przyjęć. Do ogólnych wymogów należy posiadanie świadectwa maturalnego (przetłumaczonego przez tłumacza przysięgłego).

Znajomość języka W Szwecji, Norwegii i Danii na wielu kierunkach zajęcia odbywają się w języku angielskim. Potrzebny ci zatem będzie certyfikat potwierdzający znajomość tego języka. Natomiast w Finlandii na pierwszych latach studiów nauka najczęściej prowadzona jest w języku fińskim lub szwedzkim, dopiero na studiach podyplomowych pojawia się więcej możliwości studiowania w języku angielskim.

Akademiki czy kwatery Skandynawia słynie z wysokich kosztów utrzymania. Żeby je obniżyć, można zamieszkać w akademiku. Najwięcej domów studenckich jest w Szwecji (tu zapłacisz 900 koron, czyli do 1200 zł miesięcznie) i w Norwegii (1900 koron – 912 zł miesięcznie). W Danii nie wszystkie uczelnie mają swoje akademiki. Trzeba więc szukać prywatnych kwater – kosztują 1900-2500 koron miesięcznie (950-1250 zł). Natomiast w Finlandii zakwaterowanie dla studentów zorganizowane jest przez biuro ds. mieszkań studenckich lub przez inne organizacje uczelniane.

Oferta stypendialna Studia w krajach skandynawskich są bezpłatne. Mimo to możesz starać się o stypendium. Instytut Szwedzki co roku przyznaje ok. 500 stypendiów dla zagranicznych studentów – www.si.se i www.studyinsweden.se (hasło scholarships). O dofinansowanie w Norwegii możesz też pytać na swojej uczelni - uniwersytety w Oslo, Bergen i Tromsø oraz NTNU w Trondheim dysponują własną pulą stypendiów. Inne programy znajdziesz na: www.lanekassen.no, www.studyinnorway.no, www.forskningsradet.no, www.meltzerfondet.no.

Natomiast w Danii znalezienie stypendium może ułatwić Centrum Informacji i Doradztwa ds. Studiów Zagranicznych i Współpracy Międzynarodowej – Cirius www.CiriusOnline.dk.

Praca dla studenta Najłatwiej znajdziesz pracę w Szwecji i Finlandii (www.migrationsverket.se i www.mol.fi). W Danii studenci z Polski mogą pracować jedynie w niepełnym wymiarze godzin (15 tygodniowo), a w Norwegii starać się o pozwolenie na pracę czasową (pół etatu).

LINKI

SZWECJA www.studyinsweden.se – informacje na temat studiowania i warunków życia www.sweden.se – informacje ogólne, przewodnik www.hsv.se/english/students – dla kandydatów na studia **NORWEGIA** <http://siu.no/studynorway.nsf> – strona o studiowaniu, warunki, zasady, możliwości, lista uczelni www.amb-norwegia.pl/education/Studiesinnorway/abdstudents.htm – ogólne informacje <http://www.studyinnorway.no/> – portal informacyjny o studiach (po angielsku) **DANIA** www.studyindenmark.dk – strona o studiowaniu <http://eng.uvm.dk/> – lista uniwersytetów www.danishembassy.pl – strona ambasady www.ciriusonline.dk – o systemie edukacji, wymaganiach, wizach, stypendiach etc. www.rks.dk – Duńska Konferencja Rektorów **FINLANDIA** www.edu.fi – informacje ogólne www.oph.fi/english – strona o edukacji <http://finland.cimo.fi> – szkolnictwo, praktyczne informacje (CIMO) www.kela.fi – Centrum Pomocy Finansowej dla Studentów.

Procedury pobytowe

Szwecja **Potrzebna ci będzie karta pobytu.**

Uzyskasz ją w Ambasadzie Szwedzkiej w Warszawie

(www.migrationsverket.se) albo w Szwecji w najbliższym oddziale Migrationsverket. **Norwegia** **Musisz mieć**

pozwolenie na pobyt. O procedurach związanych z jego

uzyskaniem czytaj na stronach internetowych uczelni

lub urzędu ds. cudzoziemców UDI. Dostępna jest broszura

w języku polskim: www.udi.no/templates/Page.aspx?id=4421.

Dania **O pozwolenie na pobyt starasz się w lokalnym urzędzie**

(statsamt) lub w duńskim urzędzie ds. emigrantów. Odpowiedni

formularz znajdziesz na www.udlst.dk.

Finlandia **Nie potrzebujesz pozwolenia na pobyt,**

ale musisz zarejestrować się na komisariacie policji.

Zajrzyj też na strony CIMO: <http://finland.cimo.fi>.

Studiowanie tu jest dość niekonwencjonalne – bez indeksów i typowej sesji egzaminacyjnej. Zajęcia odbywają się wyłącznie w języku niemieckim.

Startując na większość kierunków, nie zdajesz egzaminów wstępnych. O przyjęciu decydują wyniki polskiej matury. Rekrutacja odbywa się dwa razy do roku (do 1 lutego i do 1 września). Studia dzielą się na rozdziały (Abschnitte), które składają się z 4 semestrów. Naukę można przedłużyć o jeden semestr i przeznaczyć ten czas na poprawki. W każdym semestrze zdajesz kilka egzaminów.

Formalności, dokumenty Od czego zacząć? Najpierw zwracasz się do władz uniwersytetu z prośbą o przystanie formularzy zgłoszeniowych lub wypełniasz wniosek online. Potem gromadzisz resztę dokumentów: ksero paszportu, świadectwo dojrzałości oraz certyfikat znajomości języka niemieckiego. Najczęściej wymagany jest Zertifikat Deutsch lub Zentrale Oberstufenprüfung ewentualnie Österreichisches Sprachdiplom Deutsch. Wszystkie dokumenty muszą być przetłumaczone. O zasadach rekrutacji na studia podyplomowe czytaj na: www.aucen.at.

Gdzie mieszkać? Studenci zagraniczni nie mają kłopotów z miejscem w akademiku (koszt 140-270 euro). Można też wynająć mieszkanie. Pomoże ci w tym **Austriacki Związek Studentów**. Więcej na:

www.housing.oead.ac.at
www.akademikerhilfe.at

Koszty studiowania i stypendia Wysokość czesnego jest ustalana co roku (w 2007 roku wynosiło 363 euro za semestr). Oprócz tego trzeba mieć jeszcze pieniądze na utrzymanie, ok. 800 euro miesięcznie. Możesz jednak ubiegać się o stypendium. Bogatą ofertę mają programy im. Ernsta Macha, Berthy von Suttner oraz Franza Werfla. Szczegółowe informacje na www.oead.ac.at oraz www.grants.at.

LINKI

www.bmukk.gv.at – Ministerstwo Edukacji, Sztuki i Kultury (BMUKK – Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur) www.bmwf.gv.at – Ministerstwo Nauki i Badań (BMWF – Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung) www.oead.ac.at – strona OEAD, czyli Austriackiej Służby Wymiany, znajdziesz tu m.in. informacje o stypendiach i wnioski stypendialne do pobrania www.grants.at – informacja o stypendiach www.aucen.at – informacje dot. możliwości kontynuowania nauki i studiów podyplomowych www.austria.org.pl – austriackie forum kultury www.portal.ac.at – portal na temat studiowania www.auslaender.at – strona stworzona przez internautów dla cudzoziemców przebywających w Austrii.

BELGIA HOLANDIA LUKSEMBURG

Chciałbyś studiować w „stolicy” UE albo w którymś z pozostałych krajów Beneluxu? Przygotuj się na znaczne koszty utrzymania. W Belgii i Holandii trzeba będzie zapłacić też za naukę.

Nie musisz zdawać egzaminów wstępnych, po prostu składasz dokumenty i czekasz na wyniki. Oprócz przysięgłego tłumaczenia świadectwa maturalnego niektóre belgijskie uczelnie mogą wymagać dokumentu z polskiego ministerstwa edukacji lub polskiej placówki dyplomatycznej, który potwierdzi, że świadectwo dojrzałości uprawnia do studiowania w Polsce. Zarówno w Belgii, Holandii jak i Luksemburgu nabór studentów prowadzony jest przez uczelnie. W nich uzyskasz informacje o terminach rekrutacji.

Znajomość języka, certyfikaty W Holandii i flamandzkiej części Belgii większość kursów prowadzona jest po niderlandzku. Zanim zaczniesz studiować w tym języku, powinieneś zdać egzamin państwowy II stopnia z niderlandzkiego. Nie masz takiego certyfikatu? Wiele instytucji oferuje specjalne kursy. Na holenderskich uczelniach możesz znaleźć też takie kierunki, na których zajęcia prowadzone są w języku angielskim.

Wnioski? Nie trzeba uczyć się holenderskiego. Wymagany jest natomiast certyfikat z języka angielskiego. W walońskiej części Belgii (w tym w Brukseli) oraz w Luksemburgu językiem wykładowym jest francuski.

Koszt studiowania i utrzymania W Luksemburgu nie ma czesnego, w Holandii zaczyna się ono od 1500 euro za rok, a w Belgii musisz się liczyć z wydatkiem rzędu 1000 euro za semestr (szczegółowe informacje uzyskasz na uczelni). Niezależnie od tego, do którego z krajów Beneluxu się wybierasz, będziesz musiał wydać też na książki i inne materiały dydaktyczne, od 40 do 200 euro. W Belgii samo utrzymanie kosztuje przynajmniej 500 euro miesięcznie. Najdrożej jest w Luksemburgu, 800-1000 euro na miesiąc.

Zatrudnienie dla studenta W Holandii nie potrzebujesz pozwolenia na pracę. Najłatwiej znajdziesz ją za pośrednictwem państwowych biur zatrudnienia albo komercyjnych agencji – uitzendbureau. Niektóre organizacje specjalizują się w szukaniu pracy dla studentów. W Belgii i Luksemburgu musisz mieć pozwolenie na pracę, o które w twoim imieniu występuje pracodawca. Studiując, możesz pracować tylko w niepełnym wymiarze godzin.

BELGIA www.ond.vlaanderen.be – lista uczelni flamandzkich
www.cfwb.be/infosup www.restode.cfwb.be – wszystko na temat
 studiów francuskojęzycznych www.cfwb.be/allocations-etudes
 – jak starać się o granty – praktyczne informacje
HOLANDIA www.studyin.nl – informacje ogólne www.nlembassy.pl
 – ambasada w Polsce www.ib-groep.nl – wydziały, stypendia,
 wymagania **LUKSEMBURG** www.uni.lu – Uniwersytet Luksemburga
www.gouvernement.lu i www.etat.lu – strony rządowe (w języku
 francuskim).

LINKI

Formalności pobytowe Jeśli zamierzasz przebywać w którymś z krajów Beneluksu **dłużej niż 3 miesiące, musisz się zameldować. Uwaga w Belgii i Luksemburgu masz na to tylko 8 dni od daty wprowadzenia się do mieszkania.** W zależności od tego, do którego kraju pojedziesz, będziesz potrzebować mniej lub więcej dokumentów: **W Holandii:** paszport, dokument potwierdzający adres zamieszkania oraz poświadczony akt urodzenia. **A w Belgii i Luksemburgu:** paszport, 3 fotografie, zaświadczenie z uczelni, że jesteś studentem, dokument ubezpieczenia oraz **dokument poświadczający posiadanie wystarczających środków finansowych** (wyciąg z banku, oświadczenie rodziców, informacje o stypendium, etc.)

Europejski Portal Młodzieżowy

www.portalmlodziezowy.eu

10 000
LINKÓW DO EUROPY

- ❖ Nauka
 - ▶ ...w szkole
 - ▶ ...na uniwersytecie
 - ▶ ...do pracy
 - ▶ ...języka
 - ▶ Edukacja nieformalna
- ❖ Praca
- ❖ Wolontariat
- ❖ Twoje prawa
- ❖ Portale dla młodzieży
- ❖ Info o Europie
- ❖ Działalność obywatelska
- ❖ Europa w podróży

CZECHY LITWA SŁOWACJA

Studiując w Pradze, Bratysławie czy Wilnie, czujesz się niemal jak u siebie w domu. Nie musisz też wydawać fortuny na naukę i utrzymanie.

Chcesz zostać studentem w jednym z krajów sąsiedzkich? Musisz mieć świadectwo ukończenia szkoły średniej oraz zdać egzaminy wstępne. Językami wykładowymi są na ogół języki narodowe. Jednak za dodatkową opłatą i na wybranych kierunkach można też mówić po angielsku (Czechy, Słowacja, Litwa) lub po rosyjsku (Litwa), a nawet w języku ojczystym na pierwszym polskim uniwersytecie w Wilnie.

Koszty studiowania – czesne W Czechach na kierunkach z wykładowym językiem narodowym nauka jest bezpłatna. Podobnie na Słowacji. Natomiast za studia w języku angielskim trzeba zapłacić od 5000 do 8000 euro za rok. Inne zasady obowiązują na Litwie. Tutaj

LINKI

CZECHY www.csvs.cz/_en – o systemie edukacji www.csvs.cz/_en/databases/naric/docs/Czech_HEI-book.pdf oraz www.naric.cz – lista uczelni i wydziałów www.dzs.cz/aia/aiainfo – Centrum Współpracy Międzynarodowej

SŁOWACJA www.studyin.sk – o studiach i życiu na Słowacji; porównywarka uczelni słowackich www.ujop.sk – strona Uniwersytetu Comeniusa, informacje nt. kursów językowych www.saia.sk/eng – informacje o stypendiach rządowych i stypendiach Ministerstwa Edukacji; lista uczelni i organizacji studenckich

LITWA www.polonia.org/litwa.htm – lista polskich organizacji studenckich na Litwie www.aikos.smm.lt – baza szkół i uczelni na Litwie.

płatniesz czesne w wysokości 1300-6000 euro rocznie. Trzeba też liczyć się z dodatkowymi kosztami, np. wtedy gdy chcesz uczestniczyć w zajęciach prowadzonych po angielsku czy rosyjsku.

Pieniądze dla studenta Możesz starać się o stypendium, korzystając z CEEPUS. To środkowoeuropejski program studiów uniwersyteckich. Oferuje udział m.in. w stażach zagranicznych, studiach semestralnych, kursach językowych. Więcej na stronie www.europdesk.pl ▶ **Programy ▶ Studenci** Jeśli nie uda się otrzymać dofinansowania, można podjąć pracę. Nie potrzebujesz żadnych zezwoleń. Zatrudnienia najlepiej szukać w miejscowych urzędach pracy, przez bazę EURES lub za pośrednictwem odpowiednich ministerstw pracy.

Potrzebna zgoda na pobyt

Czechy – Uzyskasz ją na komisariacie policji; szczegóły na

www.mzv.cz.

Słowacja – Stosowny wniosek składasz na komisariacie policji; szczegóły na

www.minv.sk.

Litwa – Wniosek o legalizację pobytu składasz w lokalnym urzędzie administracyjnym; szczegóły na www.urmlt.

Eurodesk to europejska sieć informacyjna dla młodzieży i osób pracujących z młodzieżą – pedagogów, pracowników instytucji i organizacji młodzieżowych. Funkcjonuje w 29 państwach.

Jeśli: ▶▶ potrzebna ci wiedza na temat jednego z krajów europejskich ▶▶ poszukujesz informacji o szkoleniach i możliwościach zdobywania funduszy w Polsce i w Europie ▶▶ chcesz nawiązać kontakt z rówieśnikami lub organizacjami z zagranicy ▶▶ szukasz partnerów do projektu ▶▶ organizujesz seminarium, szkolenie lub konferencję i chciałbyś zaprosić na nie młodzież z zagranicy ▶▶ potrzebujesz pomocy w innej sprawie związanej z edukacją, Europą lub działalnością młodzieżową ▶▶ **skontaktuj się z nami.**

